

אלון בכות

גליון זכרון

ראש הישיבה הגאון הגדול רבי שמואל אויערבאך שליט"א:

"כל חייו של מרן זצוק"ל היו עיניו רק אל ד' א-לקיו"

ישעיהו ויין

הגרא"מ שך זצוק"ל פנה אליו ובקשו לשאת על עצמו את משא הדור. בעשרות שנותיו הראשונות נטל רבינו זצוק"ל את פלך השתיקה ולא הביע דעתו כמעט בשום נושא ציבורי בבחינת 'סיג לחכמה שתיקה'. פעם הוא התבטא באוזני כי מעולם לא חשב שיגיע אי פעם להנהגת הדור, זה היה נראה לו כל כך רחוק, אך מרגע זה התגלתה הנהגתו המופלאה והייחודית.

מרן זצוק"ל לא היסס להביע את דעתו, דעת תורה, בתקיפות ובבחינות. הוא לא התעניין מעולם לא חשב מה יאמרו או מה יגידו. האמת היא זו שהנחתה אותו, וממנה לא זו מעולם.

מרן הגר"י אברמסקי זצוק"ל היה מביא את מה שנאמר על דוד המלך ע"ה שהיה גיבור חיל שידוע להשיב, ותמה, מדוע צריך איש גיבור חיל כדי לדעת להשיב? וביאר מרן הגר"י אברמסקי זצוק"ל: צריך לדעת איש גיבור חיל היודע להשיב את האמת ולא להשיב מה שאנשים מעוניינים שהוא ישיב.

כך נהג רבינו מרן זצ"א. הוא לא חת מפני איש, ולא חשש אף פעם כיצד יראו וישמעו דבריו. אז זו האמת, אות היא שעליו להשימעה בבירור.

באלו דברים עליו להתחזק לעת שכוחו

ראשית, עליו לדעת ולהשמיע לכל באי העולם שאסור להתרגש משום דבר. לעשות רק מה שהתורה דורשת ומצווה אותנו, ובשום אופן לא להסתכל אחר מותרות והבלי העולם הזה. להתעלות נשמע 'תואם' לרוח הבריות.

דבר נוסף, אצל רבינו מרן זצ"א ראינו שהעולם הוא רק פרוודור, וכל העולם הזה הוא הבל הבלים. מוכרחים להידבק בדרך הזאת ולדעת לא להיתפס אחר מותרות והבלי העולם הזה. להתעלות ולדעת כי חיי עולם נטע בתוכנו. זאת השמחה האמיתית והייחידית, הקיימת בעולם.

שכנו, הגה"צ רבי שמואל שפירא זצוק"ל, סיפר, כי הצליח לעבור חצי אורב ש"ס, בזכות שהיה מאזין לקולו של מרן זצוק"ל הבוקע מדירתו הסמוכה לדירתו.

ידוע כי מרן זצוק"ל היה עונה לשואליו בקצרה. הסיבה לכך הייתה פשוטה בתכלית, תמיד היה מרן זצוק"ל באמצע הלימוד. הוא לא היה מסוגל להפסיק יותר מזמן קצוב מאד. היה חבל לו על כל שנייה. כך, כשהיה מרן זצוק"ל מתעורר מוקדם בבוקר, היה הוא זורק מיד את השמיכה כדי לא לאבד ולו שנייה אחת מיותרת.

גם כשאושפז בבית החולים, כאשר הרגיש מעט יותר טוב, נשמע קולו המתנגן בשירת התורה. הווייתו של אביי ורבא היו ממלאים את המחלקה, כשהרופאים ההומים היו מתפעמים מעוז רוחו וממסירותו לתורה הקד'.

לפני שנים רבות מרן זצוק"ל לא חש בטוב. באותם ימים ביררתי אצל הרבנית ע"ה מה שלומה והיא השיבה כי אינו חש בטוב. התעניינתי מה פירוש 'אינו חש בטוב', והיא השיבה כי הרב טעה וקם שעה אחת מוקדם יותר, לאחר שחשב שכבר הגיעה השעה 3 לפנות בוקר. 'אינו חש בטוב' של מרן זצוק"ל התבטא בכך שסדר היום שלו השתבש והוא קם מדי מוקדם...

מעבר לכל אלו היה רבינו מרן זצ"א מיוחד בכל מידה נכונה. זכורני עובדה מאלפת שהייתי עד לה. לאחת השמחות שאירעו במשפחתנו, הגיע רבינו זצוק"ל בהסעה בה נסע גם יהודי נוסף שעישן כל הדרך. על אף שסבל נורא, לא הסכים רבינו זצוק"ל שיעירו לאותו יהודי שלא יעשן. "הוא גילגל בכך", הסביר בפשטות. מיד לאחר שהגיע לאולם, נפל רבינו זצוק"ל והתעלף מרוב חנק.

מתי החלה הנהגתו של מרן זצוק"ל?
כפי שכולם יודעים, מרן זצ"א ברח כל ימיו מהתעסקות בענייני הנהגה. מעולם לא עסק בכך, עד שרבינו הגדול מרן ראש הישיבה

"מיום עומדו על דעתו, היה רבינו מרן זצוק"ל, דבוק בתורה. כל חייו ממש היה שקוע ועמל בתורה ללא הפסק כלל. גם בין גברא לגברא בעת קריאת התורה היו שומעים אותו שב מיד לסוגיא בה אחז קודם. דברי רש"י המבארים את הגמרא, היו נשמעים בבירור, זאת הסיבה שהוא קבל את הסייעתא דשמיא המיוחדת שהיו דבריו נשמעים מסוף העולם ועד סופו". במילים אלו פותח ראש הישיבה הגאון הגדול רבי שמואל אויערבאך שליט"א את דברי הספרו על רבן של ישראל מרן הגר"י אלישיב זצוק"ל.

בתוך מעט לעת להסתלקותו לשמי רום של שר התורה, עמוד ההוראה, רבינו מרן זצ"א, נכנסנו, חברי מערכת 'הפסל' למענו של יבלח"א ראש הישיבה הגאון הגדול רבי שמואל אויערבאך שליט"א, וביקשנו לשמוע מעט מזעיר אנפין על גדלותו העצומה והייחודית של רבינו מרן זצ"א.

בפנית הבית הגדול שבשכונת 'שערי חסד' ניצבת לה עדיין חליפתו הקרועה של ראש הישיבה שליט"א. מעין 'זכר לחורבן' הגדול על הסתלקותו של רבן של בני הגולה שנסתלק אך יממה קודם לכן. הכאב והצער ניכרים היטב על פניו של ראש הישיבה שליט"א. תחושת היתמות מלווה את המילים היוצאים מפיו, והאנחות קורעות הלב גוברות כל אימת שמדובר שמו הקדוש של מרן זצ"א.

היססנו. חששנו שמא מכבידים אנו על ראש הישיבה שליט"א יתר על המידה, אך לאור הידיעה כי רכבות בני תורה מצפים לשמוע, להתחזק ולהתעלות, בשעה קשה זו, אורנו אומץ ובקשנו לשמוע דברי א-לקים חיים מפיו של מעתיק השמועה, על מנת להעבירם בשלמותם לציבור קוראי 'הפסל'.

זכיתי להכיר ולהתקרב לרבינו מרן זצ"א לפני עשרות שנים. לאאמור"י גאון ישראל הגר"י זצוק"ל היה קשר מיוחד וחס עם רבינו מרן זצ"א. עוד טרם נעשו מחותנים, היו אאמור"י מרן זצ"א ורבינו מרן זצ"א בדידות עצומה. זכורני מלפני שנים רבות כל אימת שתעוררה בביתנו שאלה בעניינים של ראות בתרנגולים, היה אאמור"י זצוק"ל שולחה למרן זצוק"ל.

אאמור"י זצוק"ל היה קשור מאד לגה"צ רבי אריה לוי זצוק"ל. מדי שבת בשבתו היו אבא זצוק"ל ורבי אריה זצוק"ל הולכים ברחובותיה של שכונת 'מאה שערים' הירושלמית ומשוחחים בלימוד עם הרב בענגיס זצוק"ל. רבינו מרן זצ"א עשה 'שימוש' אצל הרב בענגיס זצוק"ל. מסופר כי פעם נכנס הרב בענגיס לאחד מבתי הכנסת והצביעו לו על מרן זצוק"ל השקור על תלמודו בירכתי בית הכנסת. הרב בענגיס החל לשוחח עם מרן זצוק"ל בלימוד, והגיב בהתפעלות עצומה: 'ידעתי שהוא מתמיד עצום. שמעתי שכל חייו שקוע הוא בלימוד ללא הפוגה, אך עתה הופתעתי עד היכן מגיעה עמקתו. היאך שולט הוא בכל סוגיות הש"ס'.

עלינו לדעת, ממשיך ראש הישיבה הגאון הגדול שליט"א, כי גם אם מרן זצוק"ל היה חי בתקופתו של מרן בעל ה'חתם סופר' זצ"א, תקופה בה חיו ופעלו גדולי וגאונים עולם, הוא היה נחשב ל'אדם גדול'. ראו את שליטתו המופלאה בכל התורה כולה ממש, כאחד מגדולי הדור הקודמים.

לצר כל גדלותו העצומה, היה מרן זצוק"ל קשור לתורה בלי שום השפעות זרות. כל תפישתו באה מהתורה. ממנה בלבד הושפע, ורק מכוחה פעל. עינו היו לר' א-לקיו בלבד. פעמים רבות מוצאים אנו כי גם אנשים נחשבים ליקרים מאד, נופלים הם בשל השפעות זרות שאינן שייכות לתורה.

זכורני, עוד כשלמדנו ב'חידור' ב'עץ חיים', היה חמוי, הגה"צ רבי אריה לוי זצוק"ל מספר לנו על חתנו המתמיד שלומד עם הסטנדר. עבודתו צעירה מאד, היינו מאזינים לקולו הערב הבוקע מבית הכנסת 'אהל שרה', או מביתו שבשכונת 'מאה שערים', ומתנגן עד לרחובת של עיר.

כולל "עליית בית חנניה" כולל "לקח טוב" כוללי "בני עליה"
כולל "הליכות עולם" כולל "הדרת הקודש" כולל "נוה שלום"

עצרת מספד מרכזית

על סילוקו של רב האי גאון ישראל והדרו נזר השקדנים
שר התורה והיראה עמוד ההוראה תל תלפיות
בקי בכל חדרי תורה מורה דרכינו

מזן רשנבה"ג זצוקלל"ה

תתקיים אי"ה ביום שני ד' מנ"א תשע"ב
בשעה 5:30 אחה"צ

בהיכל ביהמ"ד "שערי נסים - עליית בית חנניה"

בראשות הגאון רבי **שלמה חנניה שליט"א**

ישאו דברי הספד נהי וקינה

מזן ראש הישיבה רבינו **שמואל אויערבאך שליט"א**

מזן ראש הישיבה רבינו **אריה פינקל שליט"א**

חדב"נ הגאון הגדול רבי **עזריאל אויערבאך שליט"א**

הגאון הגדול רבי **ברוך שמואל הכהן דויטש שליט"א**

וכל בית ישראל יבכו את השריפה אשר שרף ה'

ועידת רבני ארופה

אוי לה לספינה
שאבדה קברניטה

בצער רב עד דכדוכה של נפש אנו מבעים יחד עם כל בית ישראל את רגשי כאבנו על סילוקו של האי צדיקא יקירא ופרישא קברניטה של היהדות החרדית בארץ ישראל ורבנן של בני הגולה. פטיש החזק. עמוד הימני. מאדירי התורה ומאדירי הלבנון האורים ותומים ותל תלפיות לרבני ישראל בעולם כולו שעמד כצור לביצור גדרות כרם ישראל בגיור כהלכה. ממעתיקי השמועה שלא פסק פומיה מגרסה

מין הגאון רבי
יוסף שלום אלישיב זצוק"ל

חתן הגאון החסיד רבי אריה לויין זצוק"ל

נחם ה' אלוקינו את בניו

הרבנים הגאונים ובני המשפחה יבדלחא

בתוך שאר הבלי ציון וירושלים

על כן ציון במר תבכה ועולם התורה, הדינות והרבנות ייתן כולו. יהי נא חסדך לנחמנו, טרם נקרא אליך עננו, כי אתה ה' העונה בעת צרה, פודה ומציל בכל עת צרה ומצוקה

המשתתפים בצער מקרב לב

בשם חברי הוועדה המתמדת

ורבני 'ועידת רבני ארופה'

הרב יוסף חיים שתרקן הרב חנוך הכהן ארנטרובי פנחס גולדשמידט
יר"ר הנשיאות אב"ד ארופה נשיא

אגודת מגן לחולה

רח' בית וגן 64 ירושלים

מיסודו של גאון ישראל מרן רבינו

הגרש"ז אויערבאך זצוקלה"ה

יחד עם כל בית ישראל אנו מבכים מרה את הסתלקותו בסערה השמימה של רשכבה"ג שר התורה פוסק הדור אשר כל בית ישראל נשען עליו

מין
רבינו יוסף שלום אלישיב
זצוקלה"ה

אשר עלה בסערה השמימה ביום מר ונמחה כ"ח תמוז תשע"ב

וכל בית ישראל יבכו את השריפה אשר שרף ד'

ישיבת זהב מרדכי (איתרי)

יתומים היינו ואין אב

כאיש אחד בלב אחד, יחד עם רבבות אלפי בני ישראל המומים כאובים ודווים אנו עד דיכדוכה של נפש, כי לוקח מעמנו לשיבה של מעלה נר ישראל עמוד הימיני פטיש החזק, נזר השקדנים, שהלך לפני המחנה להאיר הדרך, העמיד הדת על תילה עמד בפרץ ולחם מלחמתה של תורה בגבורה, גדר פרצות ותיקן משמרות, נזר ישראל ותפארתו, המנורה הטהורה, שר התורה והיראה, מלאך מושל ביראת אלוקים, מדברנא דאומתיה, אדוננו רוענו מורה דרכנו

מרנא ורבנא

מין הגאון רבי יוסף שלום
אלישיב זצוקלה"ה

וכל בית ישראל יהו ביגוני
ויבכו את השריפה אשר שרף ד'

ראש הישיבה

ההנהלה והתלמידים

"מבזק המוסדות"

התוכנה הנחוצה ביותר לכולל ולמוסד

כראש כולל וכמנהל בודאי ניסיתם יותר מפעם אחת לאתר את כלל האברכים להודעה דחופה ומיידי, אנו בחברת "מבזק" מתמחים ביצירת קשר מיידי תוך שניות ספורות עם מאגר נמענים גדול. פיתחנו מערכת התרעות מידיות המופעלת מכל טלפון [גם כשר], אנו מעמידים בפניכם אפשרות לשליחת הודעה קולית מוקלטת לכל התלמידים באופן מיידי וללא המתנה כלל.

המערכת תחייג לתלמיד עד קבלת אישור התלמיד על שמיעת ההודעה והכל באופן ממוחשב, המערכת הוכחה כיעילה מאוד במגוון תחומים רבים הנחוצים למנהלי מוסדות התורה. כמו כן ישנה אפשרות לשליחת הודעה מוקלטת לקבוצת מתנדבים גדולה ולאזעקתם באופן מיידי לאירוע כל שהוא.

072-2774555

בית מדרש חניכי הישיבות "בית שלמה"
כולל מצוינים "תפארת הלויים"
רחוב רבי חנינא בן דוסא 1 מרכז רובע ז' אשדוד
בנשיאות רבנו מרן ראש הישיבה הגאון רבי דב צבי קרלנשטיין שליט"א

נשבה ארון האלוקים

"חסרה עצת לומדים לתושיה, חסרה הגות תורה, חסרה שכינה משכון מטה בתוך ישראל, איש חי לזאת קח שק ואפדנו אפוד", וקנינת לט' באבן

בעת נשבה ארון הקודש
בנפילת עטרת ראשינו, נזר ישראל ותפארתו,
נזר השקידה, גאון הגאונים,
אור עולם, רישא דגלותא

מרנא ורבנא
רבינו רבי יוסף שלום אלישיב
זצוקללה"ה

עמוד האש אשר הלך לפני המחנה והאיר את העולם כולו בעוצם קדושת תורתו הבהירה, עליו נשענו כל בני הגולה ונהנו ממנו עצה ותושיה, עמל ויגע על טובתן של ישראל, עמד בפרץ וגדר גדר, לשמירת פך השמן בדרך ההשקפה הטהורה המסורה לנו מרבתינו זיע"א, מסר נפשו להרביץ תורה בעומקא דשמעתא, אליבא דהלכתא לכל עמך בית ישראל. בצילו חיינו את מימיו שתינו ופריו מתוק לחיכנו, אשר אמרנו לאורו ניסע ונלך עד כי יבוא ינון אך הוא הלך למנוחות ואותנו נטש לאנחות

אהה, רבינו על מי עזכתנו כצאן אשר אין להם רועה

ראש הכולל אברכי הכולל לומדי ומחפלי בית המדרש

בית המדרש המרכזי לתורה ולתפילה

"היכל יצחק"

ע"ש הרה"ג ר' יצחק שלזינגר זצ"ל

רח' חפץ חיים 6 מודיעין עילית

בנשיאות מוריניו הגאון רבי מרדכי גרוס שליט"א
בראשות רב ביהמ"ד הגאון רבי מאיר גפני שליט"א

תורה תורה חגרי שק אוי נא לנו כי חטאנו

אבלים המומים ומזועזעים עד דכדוכה של נפש בהסתלקות לגנזי מרומים של רוענו אדונינו מורנו ורבנו, שר התורה יחיד בדור בתורתו יגיעתו התמדתו צדקתו ויראתו, פאר הדור, והדרו אשר כל בית ישראל נשען עליו פוסק הדור, עמוד ההוראה אשר האיר לנו את דרכינו

ונתיבותינו בהנהגות והלכות בית מדרשינו והניח יסודות וכללים בהנהגות לציבור היראים בתפילה וכלימוד התורה ובהעמדת הדת על תילה, וזיכנו לפסקיו הבהירים ולמאור פניו, וכלשונו הטהור בכת"ק שפקיע שמיא כבית גדול שמגדלים בו תורה ותפילה

מרן רבינו רשכבה"ג רבי יוסף שלום אלישיב זצוקללה"ה

תנחומינו שלוחים בזאת לבניו וחתניו הרבנים הגאונים הגדולים שליט"א

ולבנו הגאון רבי אברהם שליט"א

ולנכדו מתפללינו החשוב רבי אריה שליט"א גדולה האבידה אוי מי יתן תמורתה, וכל בית ישראל יבכו את השריפה אשר שרף ה'

תלמוד תורה "קרית ספר"
בנשיאות רבינו מרן רה"י
הגאון רבי שמואל אויערבאך שליט"א
רח' שערי תשובה 2, מודיעין עילית

אבי אבי רכב ישראל ופרשיו

כבה נר ישראל
ביחד עם כל בית ישראל כואבים ודואבים
אנו על הילקח מאתנו
לישיבה של מעלה רבן ומאורן של ישראל,
אדונינו מורנו ורבנו מורה דרכנו גאון
ישראל ותפארתו, ממעתיקי השמועה
ומשיירי כנסת הגדולה, אביה של
קהילת בני התורה בהשקפה נכונה על
טהרת הקודש רבנו הקדוש הגאון האמיתי

מרן
יוסף שלום אלישיב זצוקללה"ה

וכל בית ישראל יבכו את השריפה אשר שרף ד'

ההנהלה, המחנכים והתלמידים

מוסדות ישיבות הר"ן בארה"ק

בנשיאות ובהדרכת מורנו ורבנו
אבינו רוענו מרן רשכבה"ג
רבי יוסף שלום אלישיב זצוקללה"ה

נפלה עטרת ראשנו כבה אורו של עולם אוי לה לספינה שאבד קברניטה

המומים ומזועזעים יחד עם כל בית ישראל על האבידה הנוראה בהלקח מאתנו ארון האלוקים גאון עוזנו ורוח אפנו מאיר דרכנו וסולל נתיבותנו אשר לא זזה ידנו מידו מיום היווסדה של ישיבתנו למעלה משלושים שנה עמוד האש שהלך לפני מחנה ישראל רוענו הנאמן אשר הנחה את דרכנו בדרך התורה המסורה לנו מדור דור רבן של כל בני הגולה

רבי יוסף שלום
אלישיב זצוקללה"ה

אוי לדור שאבד מנהיגו

וכל בית ישראל יבכו את השריפה אשר שרף ד'
רבנן ותלמידהון

חזב"נ הגאון רבי בנימין רימר שליט"א בשיחה נרגשת, מיוחדת ומפעימה ל"הפלס":

"אם תהיה מונח היטב בסוגיות הש"ס, תוכל להשפיע רבות ושגשוגם של התלמידים"

"קשה מאד לתמצת את הנהגתו במילים ספורות, אולם בהחלט ניתן להגדיר זאת במילה ברורה ובהירה: 'נקיות'. מורי חמי זיע"א ייצג ואפיין את המהות של מנהיג ללא כל נגיעות"

ישעיהו ויין

"באחד הימים צעדתי עם מורי חמי, מרן זיע"א, ברחובות של עיר. לפתע פנה אלי ואמר: היה אצלי יהודי מסוים הנחשב דווקא ליהודי חשוב, אך הוא דיבר ממש דברי שטות. מורי חמי זצוק"ל הרהר קמעה ושאל: הרי נאמר 'תורת ד' תמימה משיבת נפש מחכימת פתי', איך יתכן שהיהודי הזה לומד תורה, הרי אינני רואה אצלו 'מחכימת פתי', איך יכול שחכמת התורה לא משפיעה על מי שלומד תורה, הרי דברי שטות ולימוד תורה הן תרתי דסתרי? מרן זיע"א שתק מספר שניות וסיים: 'מוכרחים לומר שתורתו איננה תורה. כנראה שהעולם טועים בו וחושבים שהוא לומד תורה! מורי חמי מרן זיע"א לא היה מוכן לקבל בשום פנים ואופן שקיימת סתירה בין הדברים, אם בכל זאת נראית לכאורה סתירה שכזו, אות היא שהקביעה הזאת איננה נכונה. במילים אלו מבקש הגאון רבי בנימין רימר שליט"א לשפוך מעט אור על מבטו הבהיר של שר התורה מרן זיע"א."

יום חמישי לפני הצהריים. שבע עשרה שעות בלבד חלפו מאותו רגע מר ונמחר בו פרחת ונסתלקה מאיתנו נשמתו של רבו ומנהיגו של העם הנבחר, רבינו מרן זיע"א. הלב עדיין שוחת דם, והעין עדיין דומת עת ללא הפוגה. בקשנו להיכנס לקודש פנימה למענו של אחרון חתניו של רבינו מרן זיע"א, יבלח"א הגאון רבי בנימין רימר שליט"א ראש ישיבה ב"ישיבת 'קריית מלך'. חפצנו לשמוע ממי שזכה ליצוק מים על ידו של שר התורה ועמוד ההוראה במשך למעלה מארבעים השנים האחרונות, לקבל מעט מן הים הגדול מתורתו ומנהגתו של גדול דורו שנסתלק אך לפני שעות ספורות.

חזב"נ הגאון שליט"א נאות לארחנו בביתו, ולהעניק לקוראי 'הפלס' אותות מופת וקווים לדמותו של איש הא-לקים רבינו זצוק"ל. הדברים נרשמו ומועברים באת לטובת הקוראים.

האם ניתן להגדיר את הנהגתו המופלאה של רבינו מרן זיע"א? קשה מאד לתמצת את הנהגתו במילים ספורות, אולם בהחלט ניתן להגדיר זאת במילה ברורה ובהירה: 'נקיות'. מורי חמי זיע"א ייצג ואפיין את המהות של מנהיג ללא כל נגיעות. הייתה לו סלידה עמוקה מכל יהודי שעירב את נגיעותיו האישיות בעניינים ציבוריים. מאותו רגע שהבחין בכך הוא לא רצה לשמוע ממנו יותר.

זכורני כי פעם הגיע אליו יהודי נכבד ביותר שמו"ח רבינו זצוק"ל העריך וייקר מאד, עד כדי כך שביום שהיה אותו יהודי מגיע לביתו היה

על עלייתם דיים

מרון זיע"א, אם חכין את הסוגיות כמו שצריך, אם תהיה מונח היטב בסוגיות הש"ס, תוכל להשפיע רבות על עלייתם ושגשוגם של התלמידים.

כפי הנראה בכוח שיחה זו זכיתי להיכנס אליו מדי שבוע למשך ארבע או חמש שעות ולעבור יחד עימו על כל החומר הנלמד בישיבה. רבינו מרון זיע"א היה מקדיש עבורי את כל הבוקר כדי לעזור ולסייע לי להכין כראוי.

מה היה סדר לימודו?

רוב חייו היה מרון זיע"א לומד בעצמו. פעם סיפר לי כי בצעירותו היה לומד בבית הכנסת 'אהל שרה', שם היו לומדים בצוותא רבי יעקב משה ליבוביץ זצ"ל, בנו של מרון הגר"ד זיע"א, יחד עם רבי חיים סאלוויצקי זצ"ל, בנו של מרון הגר"ד זיע"א. רבינו זיע"א ציין כי היה מרב לשוחח עימם בלימוד, וזה עזר לו המון בצורת הלימוד.

בהודמנות זו מציין הנכד, הרה"ג רבי אברהם רימר שליט"א, הנר"כ, כי בשיחה, כי רבינו מרון זיע"א אמר לו פעם כי אין כוח מציאות של סוגיא ללא 'לומדעס'. היה זה לאחר שסיפר לרבינו זיע"א כי עתה מתעתד הוא לעלות לשיעור ג' בישיבה לצעירים והפרק הנלמד בזמן פרק זה הוא פרק למדני. סבא זצוק"ל לא הצליח להבין מה הוא פרק למדני, ומה לא. מבחינתו, בכל פרק קיימת למדנות.

כמו"כ, פעם ביום היארצייט של הרבנית ע"ה, תמה באוני נכדו הקרוב, הרה"ג רבי ישראל אלישיב שליט"א, כיצד זה סימו כל כך מהר ללמוד משניות. ענה הנכד, כי כבר חלפה כמעט שעה, ובכלל, 'הלא מדובר בפרקים קלים' ? סבא זצוק"ל לא הבין את התשובה וקבע על אחר: 'אין מושג של פרקים קלים'.

לאחר נישואי חפצתי להיכנס ללמוד ב'כולל חושן משפט', וסיפ"רתי זאת למרון זיע"א. מרון זיע"א הפטיר ואמר: "בדוראי לומדים שם שני דפים לשבוע. האם זה נקרא אצלך לימוד? הלא בחור"מ ישנם סימנים ארוכים, וישנם קצרים. פעמים הסימנים מצריכים עיון עמוק יותר, ופעמים פחות. כיצד אפשר לקבוע מראש כמה יהיה ההספק? זאת לא צורת לימוד. אל תלך ללמוד שם." מרון זיע"א הוסיף ואמר, אני מעולם לא למדתי שולחן ערוך בגיל צעיר. תמיד למדתי גמרא וראשונים, ר"ן, רא"ש, ופעמים גם רשב"א. כשמוע הזמן צריך ללמוד טור ושו"ע, אבל היסוד צריך להיות גמרא וראשונים. ולמעשה, גם בבחינת שהיו נותנים לליינים, היו נבחרים רק על גמרא וראשונים. צורת לימודו הייתה כזאת שתמיד הגיע לנקודה. למרון זיע"א לא היה צורך להגיע להיקף ולפולפולים מסביב. מרון זיע"א הרי לא היה בקיא בסוגי הריבית ובמסחר, ובכל זאת היה מומחה בהלכות הללו. ולא היה מומחה בכל הטכנולוגיה החדשה, פילטרים וכדו', ובכל זאת היה מומחה במקורותיו. כך בסת"ם, וכך ביהר ההלכות. מן הש"מ יזכורו לחתור ולהגיע לאמת.

אגב, גם עם שומעי לקחו ב'תפארת בחורים' נהג כך. מעולם לא הסכים להניח מהם. גם את משלוחי המנות שהיו מביאים לביתו בחג הפורים היה בודק בעצמו היטב לראות אם לא 'הכניסו' לו בתוספת מתנות. באם נתקל במתנה כל שהי שלא כללה עוגה או בקבוק יין, היה ממנה להשיבה לשולח. הוא לא הסכים בשום פנים ואופן לקבל מתנות חנים.

מרון זיע"א היה חי למעשה בדיעה ובהכרה כי דבר שלא נוגע אליו, הוא פשוט לא מעניין אותו. כשהתארסתי, ביקש רבינו מרון זיע"א לבא לבקר את סבי הגה"צ המפורסם רבי אליהו שחור זצ"ל שהתגורר בבתי ברדיא, ובקשני לבא להראות לו כיצד להגיע לשם. תמחת, הלא זה ממש ליד ביתו של חמוי הגה"צ רבי אריה לוי זצוק"ל, ענה לי מרון זיע"א: לביתו של רבי אריה אני יודע להגיע, אבל מביתו אניני יודע היאך להגיע. וזאת חובה לציון, היה זה מרחק של חצי רחוב בלבד.

מרון זיע"א הוסיף ואמר לי: אני לא מכיר את הרחובות והשמות. סיפור דומה היה כשאמר לי כי חפץ הוא לבקר את אאמ"ר זצוק"ל שהתגרר רר במרחק של כעשרים שניות מגיסו הגה"צ רבי רפאל לוי זצוק"ל. מרון זיע"א לא ידע איך הולכים משם לבית הוריו.

על אלו נושאים היה רבינו מרון זיע"א מדבר עם בני הבית בשולחן שבת, או בעידנא דרחוקותא?

מרון זיע"א היה מרב לדרב על עניינים של חיווך. הוא היה כואב בפניו את השינויים שחלו בעולם, ביחס לדורות הקודמים. כיצד נראה הציבור בדורנו אנו, והיאך היה נראה בעבר. זכורני, כי פעם התבטא על כך שבבעבר היו הבחורים והאברכים ורקדים בחתונות, ומיד כשהפסקו, שבו לשוחח בלימוד. היום, כאב מרון זיע"א, בחר רים ואברכים משוחחים על ענייני דעלמא, חרשות מהעולם וכדו'. כמה זמן חלף בסך הכל? היה מרון זיע"א מוסיף ותמה. בני תורה מוכרחים לדעת לאיזה חסיד היחיד שלהם, הוא רק בתורה. לא פעם, כשהיה רבינו מרון זיע"א שב מחתונות של בני תורה אמי חיים בהם התפתח גם אני, היה שואל אותי האם נהניתי בחתונה? לתמינה, ממה עלי ליהנות, השיב: לא ראית היאך כולם אהובים, כולם ברורים, כולם גבורים וכולם עושים באימה ובריאה רצון קונם". אני, היה מציין בהנאה גלויה, נהנה לראות בני תורה. כמו כן, היה מתניין רבות מה נעשה ומה התחדש בקרב ציבור בני התורה בבני ברק. מרון זיע"א הדייק את בני ביתו מעבר להנהגה הרגילה שנהג

עם כל בני דורנו?
אספר לכם עובדה מופלאה. כשהתמנית ל'משיב' בישיבת 'טש' עיבין' בשנת תשל"ט שאלתי את מרון זיע"א היאך עלי לנהוג. מה עלי לדעת מתוקף התפקיד החדש. הלא לא מדובר בלהכין שיעור? סיפר לי מרון זיע"א כי הרב בענייני זצוק"ל סיפר לו שכאשר הציעו לו לכהן כרב בעיירה קטנה, הוא ניגש לאדונת הנצי"ב זיע"א ושאלו: האם בשביל זה למדתי כל השנים, הלא תפקיד בעיירה קטנה וניתה אינו מצריך ידיעה מיוחדת? ענה לי הנצי"ב כי הבעלי בתים מכירים ברב שלהם אם הוא יודע את הש"ס, או שמא רק חצי ש"ס. רב שיועד ש"ס שלם יכול להשפיע על בני קהילתו הרבה יותר. אף אחא, אמר לי

עבורו יום חג. תוך כדי דיבור, סיפר לו אותו יהודי נכבד, על העניין שלשמו הוא בא. עניין ציבורי חשוב. רבינו מרון זיע"א האזין לדבריו ברוב קשב, ומשסיים להרצות את הדברים, אמר לו מרון זיע"א: 'עד כאן שמעתי רק צד אחד, עתה עלי לשמוע גם את הצד השני'. האורח נפגע ביותר ושאל את מרון זיע"א: האם אין מאמין לי? הלא אנחנו מכירים שנים רבות כל כך? רבינו זצוק"ל לא היסס וענה לו על אחר: עליך אני מתפלל מאד. האם אין יודע שבכל נושא ישנם שני צדדים? הלא יושב הינך בדיני תורה, ועליך להבין כי קיימים שני צדדים.

זכורני, ממשיך הגר"ב רימר שליט"א ומתאר: אותו יהודי האדים והחוריר. הוא לא ציפה לכזאת תגובה, אך מרון זצוק"ל לא ויתר. רואה הינך מהי כוחה של נגיעה? ! הוא סיים את הדין.

רבינו מרון זיע"א היה אומר: מהשאלות שאנשים שואלים אותי אני יודע אם השאלה היא ירא שמים, אם לאו. לפי השאלה, אני מבין מה התשובה שהוא רוצה לקבל.

כיצד היה רבינו מרון זיע"א נוהג עם בני משפחתו הקרובה?

לפני שאנכם עימכם לנושא הקשר של מרון זיע"א עם בני משפחתו, אני מוכרח לציון כי מאותו יום שנכנסתי לביתו, למדתי כלל ברזל יסודי והכרחי ביותר: לא לשמוע ולא לקבל שום דבר לשון הרע מאף אדם. עוד לפני ארבעים שנה, כל סיפור שהייתי מספר לו, היה שואל מיד: 'מהיכן לך שהוא צודק? מי אמר לך שאכן הסיפור הוא אכן התרחש? אל תאמין לשום גנאי על אף אדם, היה מוסיף ואומר. ואכן, במבט של עשרות שנים קדימה נוכחנא דעת שדבריו צדקו.

ולשאלתכם, מרון זיע"א מרון זיע"א מעולם לא שיתף את בני הבית בשום מעשה או דיון שהגיע לפתחו. גם בדברים שהיה ברור לנו כשמש שהוא מעורב בהם, לא הראה מעולם שיועד או מכיר. הנושא היחיד שהיה מוכן לשחק את בני הבית, היה במקרה שזה נגע לנו באופן אישי או ציבורי.

זכורני כי פעם סיפרתי לו שבת"מ מסוים בירושלים קיים מורה ללימודי חול שידבר דברי כפירה רח"ל בפני התלמידים. מרון זיע"א האזין לדברים, הודעו ושחק. לאחר זמן צלצל הטלפון בביתו, על הקו הייתה הרבנית ע"ה שאמרה כי מרון זיע"א מבקש לשוחח עמי בטלפון. נחרדתי, זה היה דבר נדיר ביותר שרבינו יצלצל ויבקש לשוחח בטלפון. כשהתעורר השפופרת לידו, בקש לשמוע בדיוק מה שמעתי וממ. מהן המקורות שגילו לי על אותו מורה, והאם הם אכן נכונים. התברר לי, כי הנהלת אותו ת"ת נכנסה למענו של מרון זיע"א רבינו זיע"א ובקשה מכתב תמיכה או המלצה. הייתה זו הודמנות עבורו, לברר בדיוק את הפרטים, ובשל כך, בקש הוא לשמוע שוב את הפרטים המדויקים.

בכלל, מרון זיע"א לא הסכים ליהנות מאף אדם בעולם, ובי חוסם, בני משפחתו הקרובה ביותר. לאחר נישואי אמרה לי הרבנית ע"ה כי אם ברצוני לקנות ל'שווער' מתנה לקראת חג הפסח, אוכל לקנות לו טלית חדשה, במקום זו הבלויה והישנה שלו. מובן שעשיתי זאת בשמחה ובהנאה, אך להפתעתי, בחג הפסח נתן לי מרון זיע"א צ'ק גדול. כשהתעניינתי מה אירע, השיבה לי הרבנית ע"ה: וכי מה חשבת ש'שווער' יקח ממך מתנות חנים? !

■ התמדתו העצומה
ושקידתו הנוראה של
רבינו עט"ר מרן הגרי"ש
אלישיב זצוק"ל, היו
מעל ומעבר לכל
תפיסה אנושית ■
עובדות מדהימות
שסיפרו המסתופפים
בצילו, נכללו ברשימות
שכתב במשך השנים
תלמידו חביבו ואיש
סודו, הגאון רבי צבי
וויספיש שליט"א, ראש
ישיבת הר"ן, ועומדות
לראות אור בספרו
"דברות צבי - גדולה
שימושה". מערכת
"הפלס" מתכבדת בזה
להציג קטעים נבחרים
מהספר הנערך לדפוס ■

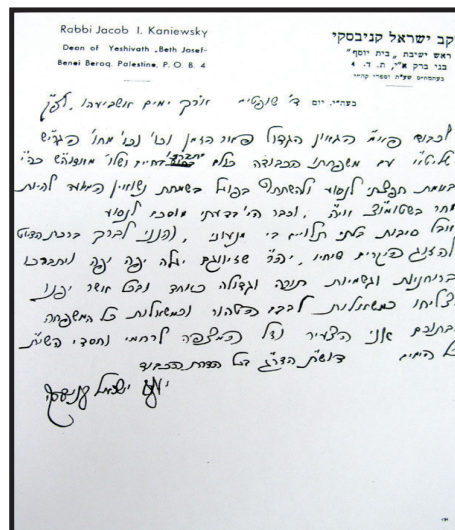

מאה שנות עמלה של תורה

תכלית הפסגה - תורה ללא הסח הדעת

אחד מתלמידיו מרן זצ"ל, ניצל הזדמנות של עידן חדוותא מיוחדת ונדירה ושאל את מרן זצ"ל על אודות התופעה הפלאית שאין לה אח ורע: זכרון כל התורה כולה, וכך הוא מספר:
שנים רבות ניקרה השאלה במוחי: איך זוכר רבנו את כל התורה כולה? האם דילג עליו שר השכחה עד שאין לו שלטון עליו?
אין לי מושג מאין שאבתי את ההעזה לשאול על כך:
ר "אשכנזי" - ע זוכר הכל?
על נוסח תשובתו אני חוזר בלשונו ממש. הדברים נחרתו עמוק בלבי והם נצבים מול עיני כל ימי חיי.
רבנו אמר בזה הלשון:
"אתה יודע איך נקראת התורה?
התורה נקראת "עוף"!
שמעת על זה פעם?
על התורה נאמר: "המעוף עיניו בו ואינו"!
ברגע שמסיחים דעת מן התורה, התורה משתכחת.
אם אין "היסח הדעת" מן הלימוד, שום דבר אינו משתכח וזוכרים הכל.

רש"י בברכות (ח' ע"א) אומר: התעוף עיניו בו - אם תכפל וסגרת עיניך בתורה היא משתכחת ממך.
אם מסיחים את הדעת מן התורה הכל עף ומשתכח!
נודעונו מעצמת הדברים, לא ציפיתי לתשובה מסוג זה, הייתי בטוח שיאמר משהו על שיון או על לימוד בעיון וכדו'. מעבר לכך, נדהמתי מהתשובה. היה זה מענה על שאלה אישית. שאלתי אותו: ר "אשכנזי" - ע זוכר הכל? וזו הייתה תשובתו... משמע שזוהי דרגתו, והוא סבור כי זו הסיבה שהוא אינו שוכח מאומה.
אולם ההפתעה האמתית חיכתה לי בהמשך: שאבתי העזה נוספת, גדולה בהרבה מן הראשונה.

צוהר ופתח לתפישת מדרגתו העילאית של מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל בהתמדת התורה.

לפנינו מערכת עובדות מדהימות המעניקים "מושגים" על התמדתו של מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל

לפני שלושים שנה היה הדבר. ישיבת הר"ן חלוצת הכוללים בטרון ייחודי הוקמה בשכונת רמות בירושלים. ראש הישיבה הגאון רבי צבי וויספיש שליט"א היה נוסע לבני ברק להתייעץ בכל דבר מפי האורים דודו וקנו מרן הסטייפלער זצ"ל.

באותה תקופה אמר לו מרן הסטייפלער זצ"ל: "יש בירושלים יהודי שקורים לו רבי יוסף שלום אלישיב, הוא גר ב'מאה שערים', הוא אדם גדול ביותר, הוא גדול הדור, כל שאלה שיש לכם תשאלו אותו".

מיני אז הפך הגאון רבי צבי וויספיש שליט"א ראש ישיבת הר"ן לתלמידו חביבו המובהק, איש סודו ויד ימינו בכל העניינים הקשורים להנהגת עולם התורה.

אז החל גם להתחקות אחר הנהגתו האישית של מרן רבינו הגרי"ש אלישיב זצ"ל והיה מתבונן ולומד מכל הנהגה בחינת "גדולה שימר" שה יותר מלימודה" והיה מעלה על הכתב את אשר ראה ולמד.

לא זו בלבד אלא אף אסף בקפידה מפי חבריו וידידיו נאמני בית התורה והתמדתה עד שכמה ימים לאחר מכן לא היה מסוגל לרדת לע"יני העולם ולא עזב את הגמרא הקדושה.

תו הנוראה של מרן הגרי"ש זצ"ל ושאר הנהגותיו בקודש. מי שזכה להציג ברשימות הנ"ל עמד מתפעל ומשתומם מן העובדות על ההתמדה הנוראה והמבהילה של מרן הגרי"ש זצ"ל ואף באו בחביבה כלפיו מדרוש אין העולם נהנה מן הסיפורים הללו? הלא כל מי שקרא אף מעט מן המעט מן הסיפורים הללו התעוררה נפשו לחשק התורה והתמדתה עד שכמה ימים לאחר מכן לא היה מסוגל לרדת לע"יני העולם ולא עזב את הגמרא הקדושה.

עקב כך, העביר הגאון רבי צבי וויספיש שליט"א את רשימותיו לסופר ברוך כשרונות שיטפל ברשימות ויסדר את הדברים לכדי ספר נכבד שאין כמוהו מעורר להתמדת התורה וחשקתה.

הגאון רבי צבי וויספיש שליט"א מתכוון להוציא את קובץ רשימו תיו בספרו "דברות צבי - גדולה שימושה". מערכת "הפלס" מתכבדת בזה להציג קטעים נבחרים מן הספר הנ"ל.

"אבל אצל רבנו זה אחרת. יש קביעות, יש סדר. באותו סדר לומדים מסכת פלונית, ולכן הראש צריך להיות נתון כולו בסוגיה הנלמדת. אם הוא יצא מן הסוגיה הזאת לעסוק בעניין אחר ובסוגיה אחרת, נחשב הדבר לזמן שצריך להשלימו. התברר שרבנו נוהג "להשלים" את סדריו אף אם נאלץ לעסוק בתור רב בסוגיה אחרת..."

את העניינים הקלים אני משאיר לזמני נסיעות וכד'

פעם ביקשתי ממנו להיות סנדק בברית מילה. (היה זה לפני כשלוש שנים שנה כשנמנעו מלשמש כסנדק בבריתות). רבנו סירב.

העניין ושאלתי: "למה?" "ווייל איך האב ניש קיין צייט?" ("כי אין לי זמן!") הייתה התשובה.

הרהרתי עזו ושאלתי: "הלא מן הסייפילר הולך לכל מקום שמכירים אותו בסנדקאות, הוא נוסע אפילו למרחקים?"

"שטעלטסטו מיר, צו דעם סטייפילר?" ("אתה משהו אותי לסטייפילר?") שאל רבנו, "הסייפילר אינו צריך שהגמרא תעמוד פתוחה מול עיניו, אין אצלו נפקא מינה, הוא לומד באותו עומק ועיון בין אם יש לפניו גמרא ובין אם לא. אצלי זה לא כך. אני יכול ללמוד טוב יותר בעיון כשהגמרא פתוחה לפניי".

באותו יום שאמר לי את הדברים הללו, לא ידיתי לסוף דעתו.

סברתי כי הוא מדבר בענווה.

רק לאחר שנים אחדות שזכיתי להכיר ולעמוד על טיבו, הבנתי היטב את דבריו. כשהוא יושב מול הגמרא, הוא מתרכז בהרבה יותר עומק. את העניינים הקלים בסוגיה הוא משאיר לזמני הליכה לבית המדרש, לזמני קבלת קהל ולשאר זמנים שבהם אינו יכול לשבת מול הגמרא, ואז הוא מהרהר בהם. משום כך לא רצה להפסיד את רמת העיון שיכול היה להשיג כשהוא מול הגמרא הפתוחה.

יקרת הזמן באיכות

כבר יסדו לנו רבותינו מקדמת דנא את המושג "ביטול תורה באיכות". על כל יהודי מוטל ללמוד בתכלית העיון ובשיא אימוץ המצוה. ייתכן שלא יבטל אדם מן התורה כלל, פיו ימלמל דברי תורה, או אפילו יעסוק בתורה מול הגמרא הפתוחה, ובכל זאת יקרא "מבטל תורה באיכות" אם הוא לומד באיכות פחותה ממה שבכוונו ללמוד עתה.

בכלם היה "סדר" של חמש דקות

באחד מן הימים שקדמו לחג הפסח עמדתי לראשונה על סדר הדבר, אחר כך ראיתי שזו הנהגתו בכל יום, עד שידועה הנהגתו זו בין כל מקורביו.

בשעה שש הלך להתפלל מנחה בבית הכנסת "בעלי מלאכה" שבבניין ישיבת מאה שערים. נלוויתי אליו לתפילה. בשעה שש ועשר רים נסתיימה תפילת מנחה. שאלתי אותו שתי שאלות בהלכה. לאחר שענה לי על שתי השאלות הללו, הראה השעון על השעה: 6:22. הזמן המיועד לקבלת קהל החל ב-6:30. חשבתי שאמשיך ללוותו לביתו.

אבל לא. רבנו ממשיך לכיוון בית המדרש "אוהל שרה", מקום קבוע לימודו מקדמת דנא, ונכנס לבית המדרש. לא הבנתי למה הוא חוזר לפתע ל"אוהל שרה". כשהבחין בפליאתי אמר לי: "האם אינך יודע שבקלם היה סדר של חמש דקות?"

עוד לא הספקתי לחשוב על מה שאמר, והוא כבר היה ב"אוהל שרה", לומד תורה.

"איפה היית בזמן ההלוויה? איך אתה מניח לו לעמוד תחת השמש הקופחת? לא יכולת לראווג לו, להביא כיסא, שישב קצת? אתה הרי יודע שזה קשה לו. איפה היית כל הזמן?"

התנצלתי כי לא העליתי על דעתי שהוא נמצא מחוץ לבית המדרש. הרבנית לא נרגעה, ובתוך דבריה אני שומע את המשפט הבא: "מילא אם זה היה ביום רגיל, אבל בדיוק היום הוא קם שעתיים לפני הזמן בשתיים-עשרה וחצי בלילה והתחיל ללמוד".

הייתי המום למשמע אנוני. מן המילים שנפלטו מפי הרבנית עולה, שאת השעתיים שעליהן קונן שחסרות לו ובגללן הסתפק אם ללכת להלוויה, הוא כבר השלים בליל אמש.

"אותו רב דחק בי להיכנס לעובי הקורה, וכל העניין לקח לי חצי שעה מזמן הקביעות ללימוד. כבר שלושה ימים שאני מנסה להשלים את מחצית השעה החסרה, ועדיין לא הצלחתי"

שלושה ימים אני מנסה להשלים ואיני מצליח...

לאחר ששמעתי על מנהגו בקרש זה, שאותו הסתיר שנים רבות, עקבתי אחריו וראיתי עין בעין את עקביותו הנוראה בהשלמת סדריו, עד כדי מסירות נפש.

כל כך התרגלתי לקיומה של הנהגה זו, עד שדיברתי עמו על הדבר, ואף הוא היה משוחח על כך בפשטות, כביכול דבר רגיל הוא.

אולם עדיין סברתי ש"ההשלמות" של רבנו נעשית אם ביטל מזמן הלימוד לצורך ציבורי או אם שמע דבר תורה שאינו על דרך האמת. ברם, מן המעשה הבא התגלה דבר מדהים נוסף:

תלמידי רבנו, יריד נפשי הגאון רבי יצחק דרזי שליט"א, מח"ס סדרת הספרים "שבות יצחק", הגיע בשליש האחרון של זמן קבלת הקהל. נותרו עשר דקות בלבד לסיום הזמן המוקצב לקבלת הקהל. הוא ביקש לדון עם רבנו בעניין הלכתי מסוים, שהשאלה וההכרעה אינן אורכות יותר מדקות אחדות.

"אולי יבואו עוד כמה ימים?" מבקש רבנו. הגר"י דרזי ביקש לבורר מה נשחנה יום זה מיומיו.

נימק רבנו: "לפני מספר ימים היה כאן רב באחד המושבים החרדיים עם שאלה קשה אודות תנשמת שחררה ללול של תרנגולים. הת-עור ספק דרסה על כל תרנגולי הלול. מדובר בהפסד של שישים אלף דולר לבעל הלול.

"אותו רב דחק בי להיכנס לעובי הקורה, וכל העניין לקח לי חצי שעה מזמן הקביעות ללימוד. כבר שלושה ימים שאני מנסה להשלים את מחצית השעה החסרה, ועדיין לא הצלחתי".

את המשפט האחרון אמר רבנו כשעל פניו הבעת כאב. נראה היה שהוא כל כך מצטער על אותה מחצית השעה שנגרעה מזמן קביעותו, כמו אדם שמאבד את הדבר החשוב ביותר בחייו.

מספר הגר"י דרזי: "בתחילה לא הבנתי על מה הוא כאוב כל כך. באותה חצי שעה הרי לא התבטל מן התורה. הוא בסך הכל בירר הלכה למעשה בסוגיה מובהקת בהלכה. כל אחד אחר היה אפילו מתמלא סיפוק ממחצית השעה הזו, לפסוק הלכה למעשה זהו הרי השיא של אסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא, ועוד בשאלה מסובכת הכרוכה בה-פסד גדול כזה.

שאלתי: "מהו השיעור של היסח הדעת? מה פירוש הדברים 'הת-עין עניין בו'?" חושבות הרהימה אותי עוד יותר: פתח וסגר את עיניו במהירות. מצמצם בעיניו הקדושות ואמר: "אתה רואה? זה השיעור של 'היסח הדעת'! זה נקרא 'התעניין עניין בו'".

על חשבון השינה

אחד מתלמידי רבנו מספר:

במשך השנים שזכיתי לשמשו ולהכירו, נתקלתי בכל מיני מצבים שמהם נתררה לי התמנהגה הבאה:

את זמני הלימוד וסדריו שומר רבנו מכל משמר. שום רוח ושום צורך שבעולם לא הצליחו להזיזו אף לדיקה אחת מסדריו ומזמני לימודו הקבועים.

אם בכל זאת נאלץ להקצות עשר או עשרים דקות מזמנו היקר מכל בעבור צורך כלשהו – אם מחמת הכרת הטוב או מתוך צורך ציבורי דחוף – נוהג היה להשלים לאחר מכן את השעות החסרות.

על חשבון זמן השינה הקצר.

אם בכל לילה היה רבנו קם באופן קבוע בשעה שתיים וחצי ומ' תחיל את ה"סדר ראשון" הנמשך עד השעה שש בבוקר, הרי שביום שהתעסק בצורך ציבורי שגול מסדריו עשר דקות היה קם עשר דקות לפני כן ומתחיל את הסדר לומד.

אם הוצרך ללכת לכנס ציבורי דחוף שנטל שעתיים מזמנו היקר. הרי שבבליה שלאחריו היה קם בשתיים-עשרה וחצי ומתחיל בלימודו. לא ביום אחד עמדתי על הנהגה זו. אלא מתוך עניין שהתגלגל עמדי לראשונה על מציאות זו.

כך היה המעשה:

רבנו של ירושלים, הגאון רבי בצלאל זולטי זצ"ל, היה מקורב לר' בנו ונמנה עם גדולי מעריציו. הוא התפאר חמיר, שכל מה שיש בו וכל מה שזכה להגיע אליו הוא בגלל השימוש שעשה אצל רבנו.

באחד הימים הגיע הגאון רבי בצלאל זולטי זצ"ל כדרכו אל הקר' דש פנימה להתייעץ עם רבנו.

יומיים בלבד עברו, ולפתע נחרדה ירושלים כולה לשמע הבשורה המרה על הסתלקותו הפתאומית לעולם שכולו טוב, במיטב שנותיו, שנים פסורות לאחר שהחל לכתן כרבה של ירושלים.

הבשורה המחרידה הגיעה לביהמ"ד "תפארת בחורים" דקות ספורות לאחר שרבנו כבר היה בבית המדרש, מתכוון לתפילת שחרית.

אני הנעתי מספר דקות לאחר מכן וראיתי את מדריך הפתקים תולה את המודעה ובה הבשורה המרה. לא ידעתי אם הספיק רבנו לראות את המודעה, כי אם עדיין לא הספיק לראותה, צריך למצוא את הדרך איך לבשר לו זאת באופן כזה שלא יכנס להלם.

בבית הכנסת פגשתי את בנו הגאון רבי בנימין שליט"א וביררתי אצלו מה לעשות.

"הוא עדיין לא שמע את הבשורה, צריך להודיע לו בצורה איטית, כדי שלא יראה את המודעות ויכנס להלם. אני מקווה שהכרוז המכריז יתחיל את נכדתו לאחר תפילת שחרית".

תפילת שחרית הסתיימה, נס שהכרוז עדיין לא הרעיד את רחובות ירושלים ואת לבויהם של הזררים בה. נצמדתי לרבנו בדרך ירדתי במדרגות ואמרתי לו: "יש בשורה לא כל כך טובה בעיני".

"מה קרה?" "הרב זולטי?!" עניתי.

בתחלה הוא לא הבין מה קרה. התנסחתי בניסוחים שונים, עד שהבין שהרב זולטי נפטר.

רבנו היה המום. לא האמין למשמע הבשורה. "הוא הרי היה אצלי לפני יומיים".

שק שניות בודדות ולפתע פתח רבנו את סגור לבו בפניי. "מה אתה אומר? צריך ללכת להלוויה?" כך שאל אותי.

לא הבנתי את פשר השאלה. לא קלטתי איזה ספק יש לו כאן. הרי הרב זולטי היה מקורב אליו באופן אישי, ובשום פסק הלכה לא היה יד מתוך ידו. אין-ספור פעמים היה עולה להתיעץ בנוגע לפסקי הלכה ובנוגע לחייו האישיים. רבנו בעצמו השתתף במעמד הכתרתו לרבה של ירושלים. מה יש כאן להסתפק?

ואז החל רבנו להסביר את צדדי הספק:

"יש לי בעיה. אמתול הגיע דין אחד והביא גט שהתעוררה בו שאלה חמורה. אותו דין ישב אצלי שעתיים ואמר מהלך שלם באותה סוגיה. המהלך שלו לא היה לאמתיה של תורה, כך שחסרות לי שני-תים תמימות. חשבתי שלפחות היום אוכל ללמוד כדבעי, עכשיו אני רואה שגם היום לא אוכל ללמוד כדבעי".

אך לי מספר דקות ועכ"ל את הדברים ששמעתי זה עתה!

זה לא שהוא לא למד אתמול. הוא לא התבטל לרגע אחד. הוא ישב שעתיים ועסק בשאלה חמורה הנוגעת לגט. אלא שאותו דין אמר "שטיקל תורה" שלא היה לאמתיה של תורה. מבחינתי, באותן שני-תים הוא כלל לא למד.

בסופו של דבר החליט רבנו ללכת להלוויה.

ההלוויה התקיימה בשעת צהרים. התכונתי לעמוד בסמוך אליו בזמן ההלוויה ולדאוג לנוחותו. בזמן ההלוויה עצמה חיפשתי בכל רחבי בית המדרש, נדחקתי הלוך וחזור בתוך המון האדם שעמד בבית המדרש פנימה, אך לא מצאתי. לא העליתי על דעתי שיתכן כי הוא עומד בינות לאלפי האנשים שהצטופפו מחוץ לבית המדרש.

באותו לילה, בזמן קבלת הקהל, עליתי כדרכי אל ביתו.

קבלת פנים לא נעימה חיכתה לי.

הרבנית ע"ה הועיפה את פניה כלפיי: "מה קרה לך?" שאלה אותי,

המתנה למטה. הנה, בעוד שש דקות הוא אמר לצאת משם. אחרי דקה של המתנה למטה חשבתי לעצמי שמעניין מאוד לראות מה הוא לומד ב"סדר" של שש דקות הנוטרות. מן הסתם פתח "משנה ברורה" או מעין בספר כלשהו, כמו שעושה כל אחד ש"חוטף" לעצמו מספר דקות של לימוד.

מה אמר ומה אדבר.

הופתעתי!

הצנתי אל תוך בית המדרש, ולנגד עיני התגלה המחזה הבא: הוא רכון על גמרא גדולה, לומד בקול ובהתאמות כמי שנמצא עכשיו בעיצומו של סדר בן כמה וכמה שעות. הוא למד בעיון עם כל הברען. לא מצאתי לומר נושא צדדי. הוא למד את הסוגיה שבה עסק במשך כל היום.

עמדתי נפעם כולי. שש דקות שמעתי אותו לומד לעצמו בקול רם את הסוגיה. כאשר הגיע זמן קבלת הקהל הוא קם וסגר את הגמרא. ליוותי לביתו, אל קהל הממתנים לו עם שלל שאלותיהם. בעיני רוחי עמדה כל הזמן התמונה המופלאה, איך נראה "סדר" כמו בקלם. לא עיון חטוף בספר כלשהו, לא מלמול מילים רק כדי לחטוף עוד כמה "מצוות" יקרות מפי של לימוד התורה. לא. זמן של "סדר", גם אם הוא בן דקות ספורות בלבד, הוא כמו כל "סדר" בתכלית העיון וההתאמה צות.

שלוש דקות בתכלית העיון

נכדו, ששהה עמו בשעות הלילה במשך שנים רבות, מתאר בפנינו את המחזה המתרחש מידי בוקר:

הסדר הקבוע של הלימוד מתחיל בשעה 2:30 בלילה ומסתיים לקראת השעה 6:00. זמן מה לפני שעה זו, הוא מתחיל בהכנות לתפילת שחרית, ואמר את ברכות השחר במתינות, ובדרך כלל נשארות שתיים-שלוש דקות עד שבאים לקחת אותו לתפילת שחרית. ברכות הקצרות הללו הוא "מסתער" על הגמרא. אינו ממלמל דברי תורה גרידא. אלא מרכיב את כל גופו על הגמרא, מוריד את המשקפיים, נועץ עיניו בתוך דפי הגמרא ולומד באותו ניגון. ניתן אף לשמוע איך הוא ממשיך ללמוד את התוספות או את הרשב"א מן המקום שבו עצר לפני שהתחיל בהכנות לתפילת שחרית. הוא לומד את הקושיה הבאה של התוספות בקול ושוקע בה לעומק. מי שיבוא ויראה את צורת לימודו דו בשלוש הדקות הללו, יהיה בטוח שהוא מצוי כעת בשיאו של סדר לימוד בן מספר שעות.

ריכוז מוחלט ואימוץ המחשבה

נכדו, ששהה עמו בביתו בשעות הלילה, מגולל בפנינו חוויה אחת מני רבות:

כל לילה הייתי רגיל לשמוע את לימודו המתוק. הוא לומד כאילו עם חברותא, שואל לעצמו, עונה ואף נותן לעצמו ציונים. לילה אחד באמצע הלימוד נשתתק לפתע קולו. הגעתי לחדרו ועמדתי מן הצד לראות את פמר הדבר. רבנו היה רכון על ספר חידושי הרשב"א, קורא את המילים פעם אחר פעם. מן הסתם היה זה רשב"א קשה במיוחד. לאחר מכן ראיתי בתנוחת הריכוז המפורסמת שלו. הוא היטה את ראשו אל הצד, כיווץ את פניו, פיו פתוח, עיניו סגורות, שריגי מצחו מתוחים...

עניין אותי לראות כמה זמן אפשר להיות בתנוחה כזאת וכמה זמן הוא מסוגל להתרכז במחשבה אחת.

עמדתי מן הצד והתבוננתי במראה הנהדר והנפלא. התבוננתי בו ובשפתו חליפתה...

קרוב לשתיים הוא היה באותה תנוחה, לרגע לא אז מריכוזו, לא שינה מן התנוחה כדי לתת למחשבה לשבות ממקצתה...

לאחר אימוץ המחשבה והריכוז במשך שתיים נהרו פניו... הוא הצליח להבין את הרשב"א הקשה...

אם ישאל השואל: "מנין לך? אולי לא היה מסוגל להתרכז יותר ועצר באמצע?" - התשובה לכך פשוטה:

הוא לומד עם עצמו כמו עם חברותא, וכשיש לו מהלך חדש הוא מציין זאת לעצמו בקול בכיכוב יושב חברותא לצדו והוא מציין זאת בפניו.

לאחר שגמר לרכז את המחשבות, שמעתי אותו אומר לעצמו: "נו, דאס איז ווייט אויס דער גוטער פשט" ("זהו כנראה הפשט הנכון").

אני המחזה הזה קשה לשכוח - מחזה של אימוץ המחשבה בשיא הריכוז במשך שתיים חממות, מבלי לקחת שום אתנחתא באמצע.

עד זוב דם

המעשה המפורסם בהוא צודקי שראה את רבא שהיה ממעך את אצבעות ידיו ברגליו מתוך שהיה שקוע בעיונו, עד שהיו אצבעות ידיו זכות דם (שבת פ"ח, ע"א), התרחש בעיר אנפין פעמים רבות בסמטת חזן אשר בקצה שכונת מאה שערים בעיר "קירדשלים".

פעמים רבות הייתי עוקב מקרוב אחר מאמצי ריכוז המחשבה שערך באמצע לימודו. הייתה לו תנוחה מסוימת של ריכוז. כשהוא מצוי בתנוחה זו, זהו הסימן כי הוא בעיצומו של ריכוז המחשבה. אך פעמים רבות אין די בכך.

לעיתים העניינים נגיעים, ולמרות מאמצי ריכוז המחשבה הוא עדיין לא הצליח לדרת לעומק הדבר ולהבינו על בוריו.

מתוך ריכוזו הוא נושך באצבעותיו, וכך מתגבר ריכוז המחשבה

שלו פי כמה וכמה, ואז עצמת הנשיכות מתגברת. הנשיכות מגבירות את הריכוז, הריכוז מגביר את הנשיכות והחור חלילה, זה מושך את זה וזה מושך את זה...

עד זוב דם...! לא פעם עמדתי מקרוב להתבונן במחזה הנפלא והנהדר הזה, וכי שהנשיכות היו מתגברות נבקע עור האצבעות, ודמו הקדוש, הספוג כולו בהיותו דאבי ורבא, וזם החוזה, ניגר על כף ידו ועל שרולו.

רבנו עצמו מעולם לא הרגיש בעצמת הכאב. הוא שקוע כל כך במחשבות, שזוהות מן הסוג הזה לא תטרידו אותו. אם היה מרגיש בכאב, לא היה נושך בעצמה כזאת! על כרחך יש לך לומר, שלא הרגיש בכאב.

כאבי התופת שנעלמו לגמרי בזמן העיון

העוויות פניו של רבנו הסגירו את מצבו. הוא עצמו לא אמר דבר, המשיך כרגיל את סדרי לימודו המוצ'קים - שכל הרוחות שבעולם אינם יכולים להזיזם ממקומם - אבל על פניו ניכר היה כי הוא מתייסר בייסורים איומים, הוא ניסה לשנות את תנוחת ישיבתו מעת לעת, ועדיין גל הייסורים ממשיך לת'קוף, הכאבים אינם מתייחסים לתנוחה פלוגית או אלמונית, אינם מתרגשים ממאמצים כאלו ואחרים.

המקורבים המודאגים הזעיקו מידית את הרופא. האבחנה הקשה הגיעה במהירות מדאיגה. היו אלו כאבי גב קשים מנשוא. הסתוס נשחק, וכל תזוזה מלווה בייסורי תופת.

אמנם את האבחנה הרפואית ידע רק הרופא להגיד, אך את הסיי'בה לכאבים אלו הוא מעולם לא יכול לדעת.

כל מי שהתבונן אי פעם בצורת לימודו של רבנו היה מבחין בכך

מיד. אם בתחילת לימודו גיוו זקוף מעט, הרי שכל שהוא חודר יותר לעומק הסוגיה, הגוף משתף פעולה וחודר אף הוא אט-אט אל תוך הגמרא הפתוחה. רגילים הם כבר, המוח והגוף שהודוכו ביותר ממאה שנות ריכוז, לשתף פעולה ביניהם. המוח תורם את חלקו לפול הפלאי שנקרא "לימוד התורה של רבנו", והגוף נוטל אף הוא חלק במאמצי ההעמקה והעיון, מחכופך אל תוכני הגמרא, עד שהוא רכון כולו בתוכה.

המראה שפוגש כל מי שזכה לראות את פניו בשעת לימודו הוא כזה:

רבנו יושב, רכון. רוב גופו שקוע ומוטה אל תוך הגמרא, מש-קפיו מוסטות לצדדים ועיניו צמודות לשרות הקדושות שלפניו. בצורה כזאת, אין פלא שהסתוס נשחק עד תום והוא מסב ייסור רים איומים.

"כל אחד אחר היה מטפס על הקירות מעצמת הכאבים", אמרו הרופאים, ובכך העצימו את תחושות הדאגה של בני הבית. לנו, שלא חוונו את הרגעים האלו, לא נותר אלא להתפעל מעצמת התאפקותו של אדם הקרוב לשנותו המאה, למרות ייסוריו הנוראיים. בני המשתפת דאגו מיד לכיסא מיוחד שהוכנס אל הקודש פני-מה.

הרופא הנחה את רבנו בצורה מדויקת באיזו תנוחה עליו לשבת: אסור לו להתכופף אל הגמרא, כהרגלו, אלא להטות את הגמרא אליו.

שמע רבנו לקולו, התיישב על הכיסא המיוחד בתנוחה ישרה, הגב זקוף וישר כהנחית הרופא.

פתח ביקש מן הנכד להביא לו גמרא קטנה שיוכל להניחה בתוך ידיו וללמוד מתוכה.

עשה הנכד כפי שהתבקש, הביא את הגמרא הקטנה לסכא ונע-מד בצד כדי לשמור לבל ישנה מן התנוחה הרצויה.

רבע שעה בלבד הייתה הגמרא הקטנה בידי, וגבו זקוף. אחר כך החל להעמיק יותר, ותוך כדי התעמקות, מבלי לשים לב, החל גם הגב הזקוף להתעקם ולהתכופף, עד שתוך דקות מספר היה רבנו שרוי בתנוחתו הרגילה; משקפיו מונחות בכף ידו והוא רכון כולו בתוך הגמרא, כשהעיניים מרחפות מעט, נוגעות ואינן נוגעות בשר רות הקדושות.

לא נותר לו לאותו נכד, אלא לעמוד בצד, להשתומם ולהתפעל ממראה עיניו.

כל תזוזה כזאת מסבה ייסורי תופת, והוא אינו מרגיש בייסורים כלשהם. המוח כולו נתון עמוק בוכי הסוגיה, עד שהגוף על כל כאביו וטרדותיו אינו קיים.

וכך סיכם לעצמו בהתפעלות: כשהסכא שקוע בלימודו, אין הוא חש מאומה, אף לא בכאבי התופת האיומים הנובעים משחיקת הסתוס, כאבים שאנשים אחרים 'מטפסים על הקירות' מעצמתם.

**רבנו ממשיך לכיוון בית המדרש
"אוהל שרה", מקום קביעות לימודו
מקדמת דנא, ונכנס לבית המדרש.
לא הבנתי למה הוא חוזר לפתע
ל"אוהל שרה". כשהבחין בפליאתי
אמר לי: "האם אינך יודע שבקלם
היה סדר של חמש דקות?!"**